

# KÆRLIG TALT

Evaluering af effekt og tilfredshed

Af

Rikke Holm Bramsen

Maj Hansen

Nanna Lindekilde

Anne Katrine Hartmann Poulsen

Louise Seremet Sørensen

Mathias Lasgaard

November, 2016.

Institut for Psykologi

Syddansk Universitet

**SDU** 

INDLEDNING .....	3
KORT SAMMENFATNING.....	4
BAGGRUND.....	5
UNGDOMSRELATIONER.....	6
KÆRESTEVOLD .....	6
FOREBYGGELSE AF KÆRESTEVOLD.....	7
KÆRLIG TALT .....	8
METODE .....	11
DESIGN.....	12
DELTAGENDE SKOLER.....	14
DATAINDSAMLING.....	14
SPØRGESKEMAPAKKEN .....	15
TILLADELSER OG SAMTYKKE .....	15
DATABEHANDLING OG DATAANALYSER.....	16
RESULTATER .....	18
FRAFALD.....	19
DEMOGRAFI.....	19
PRIMÆRE EFFEKT MÅL.....	20
SEKUNDÆRE EFFEKT MÅL.....	24
TILFREDSHED .....	35
OPSUMMERING .....	40
REFERENCER .....	43

# INDLEDNING

Kærlig Talt er udviklet af Mary Fonden og Center for Familieudvikling med finansiel støtte fra Ole Kirk's Fond. Projektet har til formål at udvikle unges evner til at håndtere svære følelser, skabe trygge relationer til hinanden samt støtte dem i at kommunikere respektfuldt, for på sigt at forebygge, at de unge ender i voldelige kæresteforhold.

Kærlig Talt er et undervisningsforløb til elever i udskolingen og består af en række undervisningsmaterialer til brug i skolesammenhæng. Nærværende rapport belyser effekten af undervisningsforløbet på en række udvalgte parametre samt vurderer elever og læreres tilfredshed med deltagelse i Kærlig Talt. Ansvarlige for følgeforskningen er lektor Rikke Holm Bramsen og adjunkt Maj Hansen, Institut for Psykologi, Syddansk Universitet.

Nærværende rapport indledes med en kort sammenfatning af evalueringens hovedfund. Herefter præsenteres baggrunden for projektet, undervisningsforløbets elementer samt evalueringens metoder og resultater. Afslutningsvist opsummeres og kommenteres rapportens hovedfund.

## **KORT SAMMENFATNING**

Evalueringsstudiet er baseret på besvarelser fra 750 elever og 23 lærere på 8. klassetrin. Heraf har 24 skoleklasser deltaget i Kærlig Talt undervisningsforløbet og 26 skoleklasser indgået i studiet som kontrolgruppe. Data til evalueringsstudiet er indsamlet i perioden efteråret 2015 – sommeren 2016.

Resultaterne fra effektstudiet indikerer, at Kærlig Talt ikke er lykkedes med at forebygge kærestevold (udsat og begået) inden for testperioden, ligesom forløbet ikke har haft den tiltænkte effekt på parametrene emotionel vold blandt venner (udsat og begået), holdninger til vold (kæreste og ven), kommunikation, konflikthåndtering og affektregulering.

Ved tilfredshedsstudiet ses en overvejende positiv evaluering af Kærlig Talt, hvor syv ud af ti elever beskriver undervisningsforløbet som spændende og lærerigt samt at temaerne har været meningsfulde at arbejde med. Blandt adspurgte lærere angiver alle, at Kærlig Talt har været spændende og lærerigt samt at lærerkurset og undervisningsmaterialerne har rustet dem til at arbejde med emnet. Ydermere angiver hovedparten af lærerne, at temaerne i Kærlig Talt er meningsfulde og anbefalelsesværdige.

# **BAGGRUND**

## UNGDOMSRELATIONER

Ungdomsårene er karakteriseret ved en række kropslige og mentale forandringer, som kendetegner overgangen fra barn til voksen (Frydenberg, 1997). De unge løsriver sig fra forældrene og udvikler en egen identitet på baggrund af udforskende, eksperimenterende og afsøgende adfærd (Erikson, 1968). Betydningsfulde relationer, såsom forhold til kæresten og venner, spiller således en vigtig rolle i de unges sociale udvikling, idet identitetsdannelsen netop udspilles i denne kontekst (Connolly & McIsaac, 2009). Samtidig bliver ungdomsrelationerne rammen om ofte meget intense følelser og potentielle konflikter, der kan sætte scenen for udvikling af bl.a. kærestevold (Larson, Clore, & Wood, 1999).

## KÆRESTEVOLD

Undersøgelser har påvist en betydelig forekomst af kærestevold i ungdomsårene, hvor begrebet kærestevold rummer hhv. psykisk, fysisk og/eller seksuel vold begået af eller imod en kæreste (Centers for Disease Control and Prevention, 2016; Statens Institut for Folkesundhed, 2012). Et nyere dansk studie fra Statens Institut for Folkesundhed beskriver således, at 7,4 % af unge kvinder og 4,8 % af unge mænd imellem 16 og 24 år, som har haft en kæreste, rapporterer at have været udsat for en eller flere former for kærestevold inden for det seneste år (2012).

Vender vi blikket mod udlandet, har Wincentak, Connolly & Card (2016) samlet resultaterne fra 101 individuelle studier af kærestevold blandt 13-18 årige, med særlig fokus på fysisk og seksuel kærestevold. I gennemsnit, på tværs af studierne, rapporterer 21 % (både piger og drenge) at de har været udsat for fysisk kærestevold og 14 % piger versus 8 % drenge beskriver, at de har været udsat for seksuel kærestevold. Yderligere rapporterer flere piger end drenge, at de har begået fysisk kærestevold (25 % versus 13 %) hvorimod flere drenge end piger har begået seksuel kærestevold (10 % versus 3 %).

I forlængelse heraf påpeger flere undersøgelser, at udsættelse for kærestevold kan have alvorlige konsekvenser for den enkelte. Det nævnte danske studie (Statens Institut for Folkesundhed, 2012) finder bl.a. en sammenhæng imellem udsættelse for kærestevold og tegn på psykisk mistrivsel. Derudover peger den internationale litteratur på sammenhænge imellem kærestevold og hhv. fysiske helbredsproblemer, skolemæssige udfordringer samt en øget risiko for fremtidig voldsudsættelse (Wincentak et al., 2016).

## FOREBYGGELSE AF KÆRESTEVOLD

Grundet den markante forekomst af kærestevold, og de ofte negative følger heraf, har der været et øget fokus på problemstillingen inden for de seneste år (Fellmeth, Heffernan, Nurse, Habibula, & Sethi, 2013). Herunder er der særligt i Nordamerika udviklet programmer til primær forebyggelse af kærestevold (Fellmeth et al., 2013), det vil sige forebyggelse af volden, inden den finder sted. Fordi kærestevolden har vist sig at være særligt hyppig i ungdomsårene, er en række af indsatserne specifikt målrettet denne aldersgruppe (Capaldi & Langhinrichsen-Rohling, 2012). Endvidere finder hovedparten af forebyggelsesprogrammerne sted i skolemæssig sammenhæng, idet skolen spiller en central rolle i udviklingen af social adfærd og samtidig tilbyder en arena, der faktisk muliggør primær forebyggelse (Fellmeth et al., 2013).

Forebyggelsesprogrammerne baserer sig på en antagelse om, at kærestevolden udspringer af en række bagvedliggende faktorer, der formodes at spille ind på kærestevoldsadfærden (De La Rue, Polanin, Espalage, & Pigott, 2016). Det er således disse faktorer, forebyggelsesprogrammerne (via undervisningsaktiviteterne) arbejder med at fremme og/eller reducere med henblik på at påvirke udviklingen af sunde kæresterelationer og i sidste ende nedsætte risikoen for kærestevold (Dardis, Dixon, Edwards, & Turchik, 2014; Fellmeth et al., 2013; Leen, Sorbring, Mawer, Holdsworth, Helsing, & Bowen, 2013; Garthe, Sullivan, & McDaniel, 2016; De La Rue et al., 2016).

På trods af en omfattende mængde internationale skolebaserede programmer til forebyggelse af kærestevold peger resultaterne ikke på en entydig god effekt af indsatserne (De La Rue et al., 2016; Fellmeth et al., 2013). Hvor en begrænset andel af programmerne har formået at øge de unges vidensniveau samt ændre deres kærestevoldsrelaterede holdninger (De La Rue et al., 2016), har det vist sig særdeles vanskeligt at påvirke de unges konkrete adfærd (Fellmeth et al., 2013). Yderligere er primær forebyggelse af kærestevold et relativt nyt indsatsområde i dansk sammenhæng (Regeringen, 2014), hvorfor erfaringerne herfra er begrænsede.

### KÆRLIG TALT SOM FOREBYGGELSESIKTSATS

Kærlig Talt tilbyder her et interessant bud på en nyudviklet indsats til primær forebyggelse af kærestevold blandt danske unge. I modsætning til mere traditionelle forebyggelsesindsatser, der fokuserer på en reducere af risikofaktorer, koncentrerer Kærlig Talt sig om at fremme og understøtte elementer til udvikling af sunde kæresterelationer. Herunder trænes de unge i konkrete kompetencer, der i sidste ende har til formål at forebygge kærestevold.

Med dette udgangspunkt har Kærlig Talt til formål at udvikle elevernes evne til at:

- Skabe positive og trygge relationer
- Håndtere svære følelser hver for sig og sammen med hinanden
- Forebygge kærestevold og destruktive konflikter
- Udvikle kommunikative evner, så de lærer at kommunikere hensigtsmæssigt og konstruktivt
- Forstå, hvad der kan føre til vold i nære relationer
- Udforske ikke-voldelige handlemåder
- Søge hjælp, hvis volden alligevel opstår

(fra [www.projektkaerligtalt.dk](http://www.projektkaerligtalt.dk))

# KÆRLIG TALT



Kærlig Talt er et undervisningsforløb, der henvender sig til elever i udskolingen (7.-10. klasse). Undervisningsforløbet afvikles i skoleregi og kan varetages af både lærere, pædagoguddannet personale og andet personale, der har været på et Kærlig Talt-heldagskursus.

Der afholdes løbende heldagskurser i hhv. København og Aarhus ([www.projektkaerligtalt.dk](http://www.projektkaerligtalt.dk)). Kurserne sætter fokus på opbygningen af Kærlig Talt, overvejelserne bag projektet samt det praktiske arbejde med materialerne i klassen. I lærermanualen gives yderligere baggrundsviden om formålet med programmet samt grundantagelserne bag metoderne i Kærlig Talt.

Et heldagskursus, en lærermanual samt informationer på den tilhørende hjemmeside danner tilsammen rammen for undervisningsforløbet og giver underviserne mulighed for at benytte det tiltænkte materiale samt tilegne sig den nødvendige viden forud for forløbet.

Forløbets form og indhold er endvidere afprøvet og diskuteret ad flere omgange blandt grupper af elever og lærere for at sikre, at de fremstår relevante og vedkommende for denne aldersgruppe og i regi af en dansk skoleklasse.

## LEKTIONER

Undervisningsforløbet strækker sig over fire uger med i alt syv undervisningsgange. Den første dag består af fire lektioner, de resterende seks undervisningsgange af to lektioner.

Lektionernes indhold i undervisningsforløbet afspejler hovedformålet med Kærlig Talt og afdækker således en række af de temaer, der antages at fremme sunde forhold og herigennem reducere forekomsten af kærestevold. Herunder berøres forskellige aspekter af vold, relationer, følelser og kommunikation i forbindelse med undervisningsaktiviteterne i Kærlig Talt.

Kærlig Talt udgør i alt 16 lektioner a 45 minutter (se skema nedenfor; fra Kærlig Talt lærermanual):

Figur 1: Lektionernes tematikker

TEMAER						
DAG 1	DAG 2	DAG 3	DAG 4	DAG 5	DAG 6	DAG 7
Introduktion til begrebet afmagt og svære følelser	Respektfuld kommunikation og introduktion til mindfulness og den indre verden	Respektfuld kommunikation og følelsen af vrede	Respektfuld kommunikation og introduktion til begrebet perspektivtagning	Respektfuld kommunikation og perspektivtagning i praksis: At spørge	Udviklingsbaner på vej mod vold i et kæresteforhold	Opsummering og refleksioner over individuelle mål
Forskellige reaktionsmønstre og historien om Boligblok Battle	Den indre verden	Håndtering af vrede og introduktion til Vredestermometeret	Perspektivtagning i praksis: Lytteteknik	Undskyldning og tilgivelse	Hjælpeadfærd og hjælp fra rådgivningssteder	Fælles forandring i klassen
Aggressiv kommunikation						
Passiv kommunikation						

## FORLØB

Hver undervisningsdag består af skiftevis talkshow-klip og øvelser i klassen. I hvert talkshowafsnit interviewer værten en række gæster om forskellige emner og situationer. Værten introducerer også de øvelser og de fleste af diskussionerne, som eleverne efterfølgende skal arbejde med i klassen. I øvelserne reflekterer eleverne over deres måde at udtrykke sig på og afprøver nye kommunikationsstrategier. Derudover får eleverne hver uge en hjemmeopgave, hvor de skal overveje eller bruge det lærte i deres hverdag. Samlet udgør undervisningselementerne et struktureret forløb, i hvilket de enkelte undervisningsgange bygger oven på og understøtter hinanden.

Idet kun en begrænset andel af eleverne i udskolingen forventes at have kæresteerfaringer når de stifter bekendtskab med Kærlig Talt, er undervisningsforløbet endvidere lagt an på, at temaerne i Kærlig Talt ligeledes kan benyttes i andre relationelle sammenhænge, såsom i relationer til familie og venner.

Nedenfor præsenteres et eksempel på en øvelse fra Kærlig Talt, der vedrører konflikthåndtering (fra Kærlig Talt lærermanual; uge 2 – dag 3; øvelse 3.5):

Figur 2: Øvelseseksempel

<b>OPGAVE:</b>	<i>I skal nu på skift læse en case højt og svare på de tre spørgsmål, der står efter hver case. Den, som har læst casen op, skal først vurdere, hvilken temperatur den beskrevne situation ville give ham eller hende på Vredestermometeret. Derefter skal han/hun selv sige, hvad han/hun kunne forestille sig at gøre i situationen. Når personen har svaret på spørgsmålene, må de to andre gerne komme med flere forslag til, hvad man kunne gøre i situationen.</i>
<b>CASE 1:</b>	<i>Du har lavet en aftale med en rigtig god ven i din klasse om, at I sammen skal tage ned til bageren/kiosken/et andet sted uden for skolen sammen i frokostpausen. Forud for frikvarteret har hele klassen været ude og lave gruppearbejde. Du har ikke været i gruppe med din ven. Da du kommer tilbage til klasseværelset er han væk. En af de andre i klassen siger, at han er gået til bageren/kiosken/et andet sted sammen med nogle af de andre. Det er tredje gang inden for en måned, at din ven har brændt dig af.</i>
<b>SPØRGSMÅL:</b>	<i>1) Hvor højt ville du komme op på Vredestermometeret i denne situation? 2) Hvad ville du gøre nu og her i situationen? 3) Hvad kunne du sige, hvis du skulle fortælle din ven, hvad der sker i din indre verden - og gøre det uden at angribe ham? (Eksempel: I stedet for at sige: "DU er en idiot!", så "Når du gør sådan, bliver jeg frustreret og vred, fordi ...")</i>

# METODE

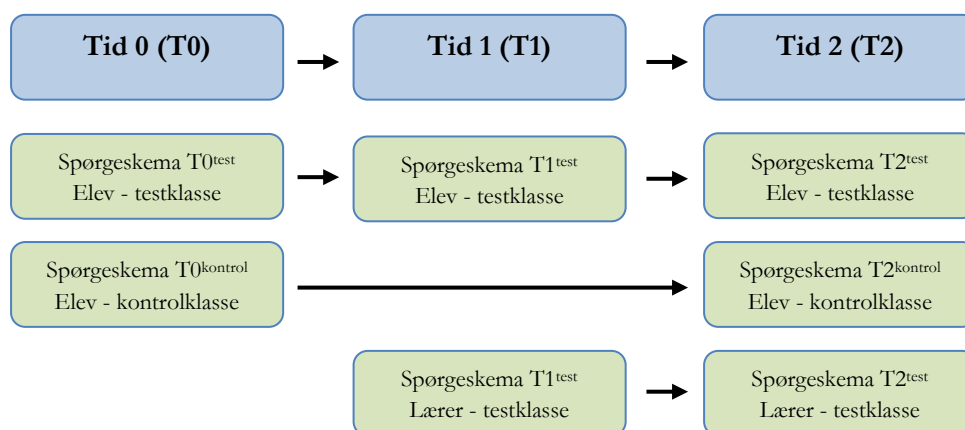
## DESIGN

Nærværende evalueringsstudie har til formål at vurdere effekten af Kærlig Talt på en række udvalgte parametre samt belyse deltagernes tilfredshed. I henhold til god praksis er evalueringsdelen specifikt målrettet forløbets elementer, hvorfor studiedesign er udformet i tæt dialog med Mary Fonden og Center for Familieudvikling. Evalueringsstudiet er udelukkende baseret på besvarelser fra elever og lærere på 8. klassetrin, og tilkoblede lærere er blevet bedt om at følge lærermanualen nøje.

## EVALUERING

Med henvisning til evalueringsstudiets formål er der benyttet en omfattende spørgeskemaundersøgelse, som illustreret nedenfor.

Figur 3: Spørgeskemaundersøgelsen



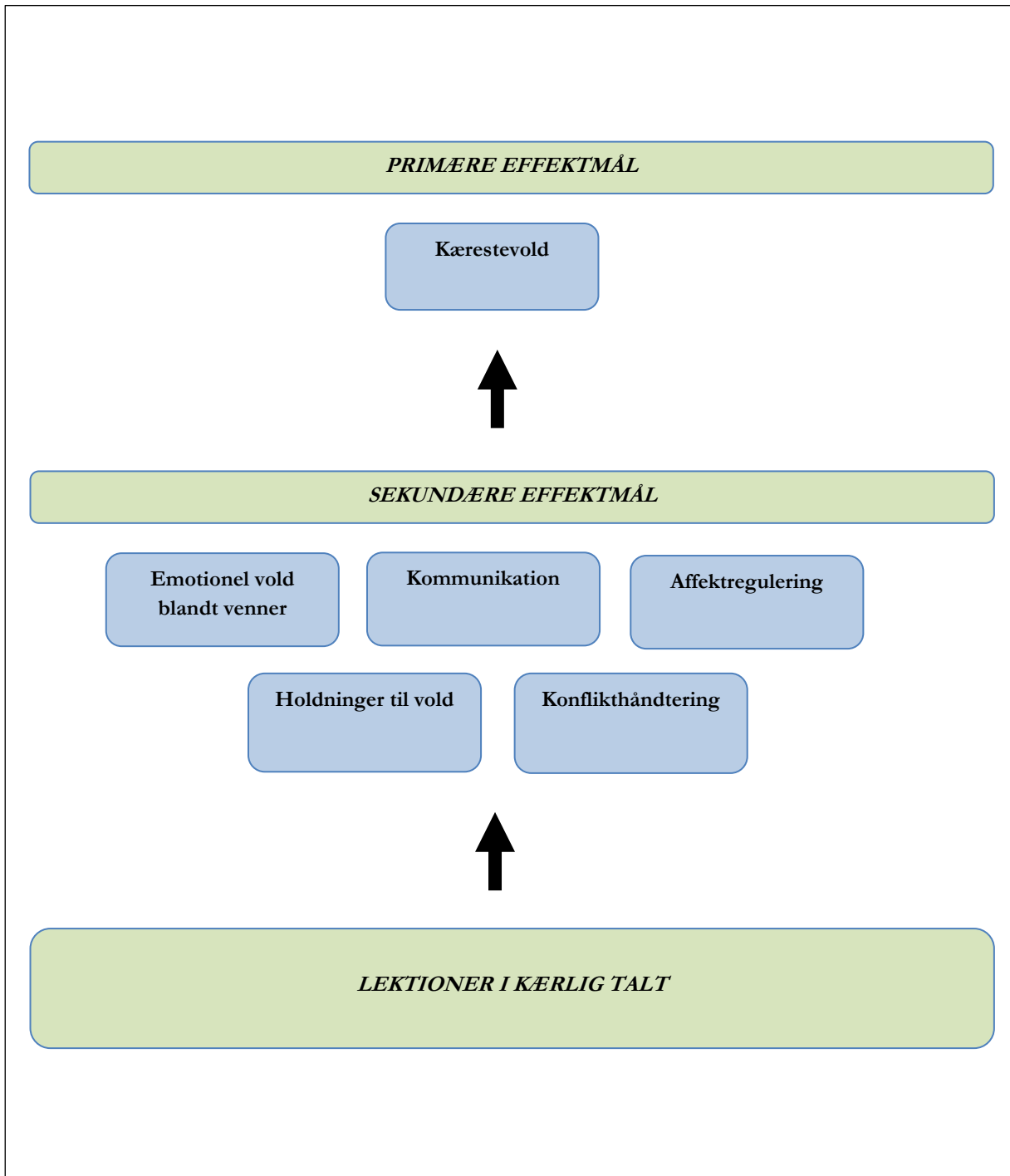
Tid 0 (T0) henviser til en dataindsamling inden deltagelse i Kærlig Talt (præ-intervention), Tid 1 (T1) henviser til en dataindsamling umiddelbart efter endt forløb (post-intervention) og Tid 2 (T2) henviser til en dataindsamling ca. seks måneder efter endt forløb (opfølgning).

Som beskrevet, er det overordnede og samlede formål med Kærlig Talt at udvikle unges evner til at håndtere svære følelser, skabe trygge relationer til hinanden samt støtte dem i at kommunikere respektfuldt, for på sigt at forebygge, at de unge ender i voldelige kæresteforhold.

Evalueringsstudiets primære effektmål er således en lavere forekomst af kærestevold blandt eleverne i testklasserne sammenlignet med eleverne i kontrolklasserne. Studiets sekundære effektmål afspejler derimod de undervisningsrelaterede faktorer, som forventes at være forandringskabende og således forebyggende i forhold til kærestevold. De sekundære effektmål inkluderer således mål på a) emotionel vold blandt venner, b) holdninger til vold, c) kommunikation, d) konflikthåndtering, og e) følelsesregulering (herefter affektregulering).

Nedenstående figur illustrerer forholdet imellem lektionerne i Kærlig Talt og de hhv. primære og sekundære effektmål, som indgår i evalueringsstudiet.

Figur 4: Kærlig Talt og effektmål



## DELTAGENDE SKOLER

Mary Fonden forestod rekrutteringen af deltagende skoler på baggrund af opstillede kriterier omkring sammenlignelige test- og kontrolgrupper (jf. ligeli antal elever i hhv. test- og kontrolgruppen samt ligelig geografisk og kommunemæssig fordeling i de to grupper).

Ved tilsagn om deltagelse blev den enkelte skole tilfældigt placeret i enten test- eller kontrolgruppen. Hver tilmeldt skole deltog med op til tre 8. klasser. I alt 28 skoler deltog i evalueringsstudiet, heraf 12 testskoler (i alt 24 testklasser) og 16 kontrolskoler (i alt 26 kontrolklasser). Det var udelukkende testklasserne, som deltog i Kærlig Talt undervisningsforløbet.

## DATAINDSAMLING

De anvendte spørgeskemaer blev forud for dataindsamlingen afprøvet i to skoleklasser (7. samt 8. klassetrin; januar, 2015) for at afdække, om de enkelte spørgsmål var formuleret forståeligt og aldersvarende. Endvidere blev spørgeskemaerne pilottestet i ni skoleklasser (8. klassetrin; forår 2015) i sammenhæng med afprøvning af undervisningsforløbet. Spørgeskemapakker og procedure for dataindsamlingen blev tilpasset på denne baggrund.

Dataindsamlingen foregik i klasserne og blev varetaget af tilknyttede lærere på baggrund af standardiseret skriftlig instruktion og telefonisk opfølgning. Lærerne modtog og returnerede alle materialer per post (i brudsikre kuverter).

Dataindsamlingen for testklasserne blev afstemt i forhold til klassernes individuelle tidsplan for opstart af Kærlig Talt undervisningsforløbet (oktober-december, 2015). Således udfyldte testklasserne spørgeskemaet  $T0^{\text{test}}$  i ugen op til Kærlig Talt og spørgeskemaet  $T1^{\text{test}}$  i ugen efter Kærlig Talt. Spørgeskemaet  $T2^{\text{test}}$  blev udfyldt ca. seks måneder efter endt deltagelse i Kærlig Talt (maj-juni, 2016).

Grundet den korte tidsmæssige afstand imellem Tid 0 og Tid 1, samt med henblik på at mindske frafald, udfyldte kontrolklasserne udelukkende spørgeskemaerne  $T0^{\text{kontrol}}$  og  $T2^{\text{kontrol}}$ .

Kontrolklasserne udfyldte spørgeskemaerne inden for samme tidsperiode som testklasserne.

Lærerne, som var ansvarlige for gennemførelse af Kærlig Talt i testklasserne, udfyldte et spørgeskema ved  $T1$  og  $T2$  med henblik på vurdering af tilfredshed og videre benyttelse af Kærlig Talt forløbet.

## SPØRGESKEMAPAKKEN

Spørgeskemapakken blev udviklet og sammensat i tæt dialog med Mary Fonden og Center for Familieudvikling. I spørgeskemapakken indgik hovedsageligt eksisterende standardiserede og validerede skalaer, tilpasset målgruppen. Hertil indhentes skriftlig tilladelse til brug af skalaerne (jf. ophavsret). Eftersom der var tale om et nyudviklet undervisningsmateriale, blev der ligeledes inddraget skalaer og enkeltspørgsmål (enkeltitems herefter) specifikt udviklet til nærværende studie.

Oversættelse af udenlandske skalaer fulgte de internationale retningslinjer (jf. International Association of Cross-Cultural Psychology, International Union of Psychological Science, International Test Commission; Hambleton, 1994; Simonsen & Elklit, 2008).

Spørgeskemapakkerne ved T0 og T2 til test- og kontrolgruppen var identiske med undtagelse af spørgsmål vedr. tilfredshed omkring deltagelse i Kærlig Talt, som udelukkende indgik i testgruppe skemaerne. Endvidere blev spørgeskemapakken ved T1 udelukkende besvaret af testklasserne.

Endelig blev alle udfyldte spørgeskemaer manuelt indtastet i statistikprogrammet SPSS Statistics version 22, ligesom de efterfølgende analyser blev udført i SPSS.

## TILLADELSER OG SAMTYKKE

Evalueringsstudiet er anmeldt til og der er indhentet tilladelse fra Datatilsynet (jf. brev af 17. november, 2014; j.nr 2014-41-3478 ). Herunder opbevares og behandles data i henhold til Persondataloven og Datatilsynets standardvilkår hos SDU. Evalueringsstudiet er endvidere vurderet ikke-anmeldelsespligtigt af De Videnskabetiske Komiteer for Region Hovedstaden (jf. brev af 5. november, 2014).

Grundet elevernes alder er alle forældre blevet skriftligt informeret omkring dataindsamlingen, herunder studiets formål og spørgeskemaernes form og indhold. Endvidere har forældrene givet aktivt skriftligt samtykke til deres barns deltagelse i evalueringsstudiet. Eleverne er ligeledes blevet informeret omkring studiet (skriftligt og mundtligt), hvor det er blevet understreget, at deres deltagelse er frivillig samt at deres svar er fortrolige og udelukkende tilgængelige i evaluerings- og forskningsøjemed.

## DATABEHANDLING OG DATAANALYSER

Forud for dataanalysen blev datasættet gennemgået. Forekomsten af manglende besvarelser var lav for begge grupper (kontrolgruppen = 0-4,8 % og testgruppen = 0-9,2 %) med undtagelse af mål relateret direkte til kæresteforhold. Ved variable relateret til kæresteforhold var der en naturlig forekomst af manglende data, da kun en mindre andel af eleverne rapporterede at have haft en kæreste eller været i et kærestelignede forhold inden for de seneste 12 måneder ved T0 og indenfor de seneste seks måneder ved T2. Dette resulterede i en inddeling af datasættene (hhv. samlet datasæt ved T0, T1 og T2 samt kæreste-datasæt ved T0 og T2).

Expectation Maximization (EM) algoritmen, som er en effektiv metode til håndtering af manglende data (Bunting, Adamson, & Mulhall, 2002), blev anvendt til imputering af manglende data på alle standardiserede måleredskaber og selvdesignede mål. Little's MCAR test (Little, 1988) var ikke signifikant, hvilket indikerede, at de manglende data var tilfældigt fordelt i datasættet ("missing completely at random"). Der blev ikke imputeret manglende data ved tilfredshed hos elever eller lærere.

### ANALYSESTRATEGI FOR DEMOGRAFI

Elevernes demografi (alder, køn og herkomst) samt kæresteerfaringer ved T0 blev indledningsvist analyseret og gengivet som deskriptiv statistisk.

### ANALYSESTRATEGI FOR EFFEKTMÅL

De efterfølgende analyser for studiets effektmål blev derefter inddelt i tre dele for at belyse:

*Figur 5: Analysedele for effektmålene*

**”Analyse del A”:** Effekten af deltagelse i Kærlig Talt ved sammenligning af effektmålene på tværs af testgruppen og kontrolgruppen.

**”Analyse del B”:** Udvalgte effektmåls udvikling henover projektperioden inden for hhv. testgruppen og kontrolgruppen.

**”Analyse del C”:** Variation i effekten af deltagelse i Kærlig Talt baseret på deltageres køn.



Nedenfor beskrives de enkelte analysedele:

### **”Analysedel A”:**

Der blev foretaget en række ikke-relateret t-tests. Disse analyser belyste hvorvidt, der var forskelle imellem testgruppen og kontrolgruppen på de primære effektmål (kærestevold) samt de sekundære effektmål (emotionel vold blandt venner) ved T2.

Der blev ligeledes foretaget en række hierarkiske multiple regressionsanalyser til at vurdere effekten af deltagelse i Kærlig Talt. Disse analyser belyste hvorvidt der var forskelle imellem testgruppen og kontrolgruppen på de sekundære effektmål (holdninger til vold, kommunikation, konflikthåndtering og affektregulering). De hierarkiske multiple regressionsanalyser blev opbygget ensartet i forhold til forudsigelsen af de forskellige effektmål. Ved trin 1 blev gruppetilhørsforhold (testgruppe eller kontrolgruppe) indført for at belyse, hvorvidt der var en signifikant effekt af programmet (kontrol = 0, test = 1). I trin 2 af regressionsanalyserne blev der kontrolleret for T0 målet for at belyse, hvorvidt effekten af programmet fortsat var signifikant, efter der var kontrolleret for baseline (T0).

### **”Analysedel B”:**

Repeated measures ANOVA og relateret t-tests blev anvendt til at belyse udviklingen på de sekundære effektmål (holdninger til vold, kommunikation, konflikthåndtering og affektregulering) for henholdsvis test- og kontrolgruppen (henover T0, T1 og T2 for testgruppen samt imellem T0 og T2 for kontrolgruppen).

### **”Analysedel C”:**

Der blev yderligere foretaget subgruppeanalyser med henblik på at afdække, hvorvidt effekten af Kærlig Talt varierede på tværs af køn. Subgruppeanalyserne blev foretaget på både primære og sekundære effektmål. Resultaterne fra disse subgruppeanalyser afrapporteres imidlertid ikke, idet effekten af Kærlig Talt ikke varierede signifikant på tværs af køn.

## **ANALYSESTRATEGI FOR TILFREDSHEDMÅL**

Elever og læreres tilfredshed med deltagelse i Kærlig Talt blev opgjort i procentsatser baseret på enkeltitems. Derudover blev lærernes kommentarer gennemgået og kategoriseret.

# **RESULTATER**

## FRAFALD

Den samlede svarprocent på indhentning af forældresamtykke i testklasserne var 81 %. Af de 427 tilmeldte elever udfyldte 400 spørgeskemaet ved T0 (svarprocent = 94 %). I alt 371 elever af de elever, som udfyldte ved T0, udfyldte ligeledes spørgeskemaet ved T1 (frafald = 7 %). Endelig udfyldte 357 elever af de elever, som udfyldte spørgeskemaet ved T0, ligeledes spørgeskemaet ved T2 (frafald = 11 %). Der var i alt 10 besvarelser, som ikke kunne matches mellem de tre måletidspunkter. Dette resulterede i, at der var i alt 347 elever i testklasserne med fulde besvarelser til anvendelse i de efterfølgende analyser.

Den samlede svarprocent på forældresamtykke i kontrolklasserne var 78 %. Af de 388 tilmeldte elever udfyldte 350 elever spørgeskemaet ved T0 (svarprocent = 90 %). I alt 326 af de elever, som udfyldte ved T0, udfyldte også spørgeskemaet ved T2 (frafald = 7 %). Det var i alt 13 besvarelser, som ikke kunne matches mellem de to måletidspunkter. Dette resulterede i, at der i alt var 313 elever fra kontrolklasserne med fulde besvarelser til anvendelse i de efterfølgende analyser.

I testklasserne modtog 25 lærere fra de 24 testklasser spørgeskemaet ved T1, hvoraf 23 lærere udfyldte spørgeskemaet (svarprocent = 92 %). Ved T2 udfyldte de samme 23 lærere spørgeskemaet.

## DEMOGRAFI

400 elever fra 24 testklasser udfyldte det første spørgeskema ved T0 (T0<sup>test</sup>). Heraf var 53,3 % piger og 47,7 % drenge. Gennemsnitsalderen var 13,98 år og 93,7 % af eleverne angav, at de var født i Danmark. I alt 350 elever fra 26 kontrolklasser udfyldte det første spørgeskema ved T0 (T0<sup>kontrol</sup>). Heraf var 54,6 % piger og 45,4 % drenge. Gennemsnitsalderen var 13,98 år og 95,4 % af eleverne angav, at de var født i Danmark. Ved sammenligning af test- og kontrolgruppen blev der ikke fundet signifikante forskelle i forhold til alder, køn eller herkomst.

Eleverne blev endvidere adspurgt omkring deres kæresteerfaringer ved T0. Her rapporterede 7,2 % af eleverne, at de aktuelt havde en kæreste. 58 % af eleverne angav, at de havde haft en flirt, men uden at de kaldte sig kærestes, medens 83,6 % af eleverne rapporterede, at de havde været vilde med nogen (som de ikke var kæreste med).

## PRIMÆRE EFFEKT MÅL

### KÆRESTEVOLD

Til vurdering af elevernes oplevelse med kærestevold benyttes 11 enkeltitems, inspireret af Wolfe, Scott, Reitzel-Jaffe, Wekerle, Grasley & Straatman (2001) og tilpasset nærværende evalueringsstudie. Spørgsmålene belyser elevernes erfaringer med henholdsvis at blive udsat for og/eller at begå kærestevold og afdækker områderne emotionel vold (6 items; eksempelvis ”Hvor ofte har en kæreste råbt af dig eller kaldt dig noget sårende?”), fysisk vold (2 items; eksempelvis ”Hvor ofte har en kæreste brugt fysisk vold imod dig?”) og seksuel vold (3 items; eksempelvis ”Hvor ofte har en kæreste tvunget dig til sex eller andre seksuelle aktiviteter, fordi han/hun truede dig eller brugte vold?”). Alle items besvares efter hyppighed ved fem kategorier, som efterfølgende omkodes til kontinuerlige mål. Højere score er forbundet med større hyppighed (mulig score imellem 0-110).

Ved T0 spørges til oplevelser inden for de seneste 12 måneder. Det er udelukkende de elever, som rapporterer at have haft en kæreste eller et kærestelignende forhold inden for de seneste 12 måneder, der besvarer spørgsmålene.

Ved T2 spørges til oplevelser inden for de seneste 6 måneder (jf. siden undervisningsforløbets afslutning). Det er udelukkende de elever, som rapporterer at have haft en kæreste eller et kærestelignende forhold inden for de seneste 6 måneder, der besvarer spørgsmålene.

### UDSAT FOR KÆRESTEVOLD

Indledningsvist angives, hvor mange af eleverne ved henholdsvis T0 og T2 der rapporterede at være blevet udsat for forskellige typer kærestevold (ja/nej).

Tabel 1: Udsat for kærestevold ved T0 (inden for de seneste 12 måneder; N=280)

	Dreng		Pige	
	Test (n=73)	Kontrol (n=40)	Test (n=100)	Kontrol (n=67)
<b>Emotionel vold</b>	63,0 % (46)	55,0 % (22)	61,0 % (61)	59,7 % (40)
<b>Fysisk vold</b>	2,7 % (2)	7,5 % (3)	7,0 % (7)	6,0 % (4)
<b>Seksuel vold</b>	8,2 % (6)	10,0 % (4)	15,0 % (15)	20,9 % (14)

Der blev ikke fundet en signifikant forskel på forekomsten af udsat for kærestevold (samlet) imellem testgruppen og kontrolgruppen ved T0 (testgruppe = 4,61, SD= 7,93, kontrol = 4,66, SD = 7,56,  $t(278) = 0,05, p > 0,05$ ).

Tabel 2: Udsat for kærestevold ved T2 (inden for de seneste seks måneder; N= 193)

	Dreng		Pige	
	Test (n=51)	Kontrol (n=32)	Test (n=56)	Kontrol (n=54)
<b>Emotionel vold</b>	72,5 % (37)	75,0 % (24)	78,6 % (43)	83,3 % (45)
<b>Fysisk vold</b>	13,7 % (7)	3,1 % (1)	7,1 % (4)	5,6 % (3)
<b>Seksuel vold</b>	15,7 % (8)	9,4 % (3)	23,2 % (13)	11,1 % (6)

Ovenstående to tabeller (tabel 1 og 2) peger på en markant forekomst af emotionel kærestevold blandt de drenge og piger, som rapporterer om en kæreste eller et kærestelignende forhold ved hhv. T0 og T2. Resultaterne herfra kan tyde på, at evalueringsstudiets definition (og operationalisering) af begrebet emotionel kærestevold indfanger en almindelig adfærdsform blandt de unge. Derimod er seksuel- og fysisk kærestevold mindre hyppigt forekommende og afspejler i overvejende grad den øvrige litteratur på området.

#### **Analysedel A:**

Effektanalyserne for målet omkring udsat for kærestevold er i det følgende udelukkende baseret på gruppen af elever, som angiver at have haft en kæreste eller et kærestelignende forhold ved T2 (jf. kæreste-datasæt). Der var ingen signifikante forskelle mellem test og kontrolgruppen i forhold til at blive udsat for kærestevold på T2 (testgruppe = 7,72, SD= 11,37, kontrol = 6,65, SD = 11,62,  $t(191) = 0,65, p > 0,05$ ).

#### **Konklusion**

Resultaterne tyder således sammenfattende på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt på elevernes risiko for at blive udsat for kærestevold inden for testperioden.

## BEGÅET KÆRESTEVOLD

Indledningsvist angives, hvor mange af eleverne ved henholdsvis T0 og T2 der rapporterede at have begået forskellige typer kærestevold (ja/nej).

Tabel 3: Begået kærestevold ved T0 (inden for de seneste 12 måneder; N=280)

	Dreng		Pige	
	Test (n=73)	Kontrol (n=40)	Test (n=100)	Kontrol (n=67)
<b>Emotionel vold</b>	46,6 % (34)	40,0 % (16)	52,0 % (52)	46,3 % (31)
<b>Fysisk vold</b>	0 % (0)	0 % (0)	2 % (2)	0 % (0)
<b>Seksuel vold</b>	8,2 % (6)	5,0 % (2)	0 % (0)	0 % (0)

Der blev ikke fundet en signifikant forskel på forekomsten af at begå kærestevold (samlet) imellem testgruppen og kontrolgruppen ved T0 (testgruppe = 2,11, SD= 3,72, kontrol = 1,81, SD = 2,95,  $t(278) = 0,71, p > 0,05$ ).

Tabel 4: Begået kærestevold ved T2 (inden for de seneste seks måneder; N=193)

	Dreng		Pige	
	Test (n = 51)	Kontrol (n=32)	Test (n = 56)	Kontrol (n=54)
<b>Emotionel vold</b>	39,2 % (20)	56,3 % (18)	53,6 % (30)	51,9 % (28)
<b>Fysisk vold</b>	3,9 % (2)	3,1 % (1)	3,6 % (2)	3,7 % (2)
<b>Seksuel vold</b>	5,9 % (3)	15,6 % (5)	1,8 % (1)	0 % (0)

Ovenstående to tabeller (tabel 3 og 4) peger på en markant forekomst af at begå emotionel kærestevold blandt de drenge og piger, som rapporterer om en kæreste eller et kærestelignende forhold ved hhv. T0 og T2. Resultaterne herfra kan ligeledes indikere, at evalueringsstudiets definition (og operationalisering) af begrebet emotionel kærestevold indfanger en almindelig adfærdsform blandt de unge. Samtidig ses en markant lavere forekomst af at begå seksuel- og fysisk kærestevold blandt denne aldersgruppe.

### **Analysedel A:**

Effektanalyserne for målet omkring begået kærestevold er i det følgende udelukkende baseret på gruppen af elever, som angiver at have haft en kæreste eller et kærestelignende forhold ved T2 (jf. kæreste-datasæt). Der var ingen signifikante forskelle mellem test og kontrolgruppen i forhold til at begå kærestevold på T2 (testgruppe = 4,98, SD= 15,69, kontrol = 2,33, SD = 3,99,  $t(122,77) = 1,68$ ,  $p > 0,05$ ).

### **Konklusion**

Resultaterne tyder således sammenfattende på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt på elevernes risiko for at begå kærestevold inden for testperioden.

## SEKUNDÆRE EFFEKTMÅL

### EMOTIONEL VOLD (VEN)

Til vurdering af elevernes erfaring med emotionel vold blandt venner benyttes 6 enkelt items, inspireret af Wolfe et al. (2001) og tilpasset nærværende evalueringsstudie. Spørgsmålene belyser elevernes erfaringer med hhv. at blive udsat for og/eller at begå emotionel vold (for eksempel ”Hvor ofte har en god ven råbt af dig eller kaldt dig noget sårende?”). Alle items besvares efter hyppighed ved fem kategorier, som efterfølgende omkodes til kontinuerlige mål. Højere score er forbundet med større hyppighed (mulig score imellem 0-60).

Ved T0 spørges til oplevelser inden for de seneste 12 måneder og ved T2 spørges til oplevelser inden for de seneste 6 måneder (jf. siden undervisningsforløbet afslutning).

### UDSAT FOR EMOTIONEL VOLD (VEN)

Indledningsvist angives, hvor mange af eleverne ved henholdsvis T0 og T2, der rapporterede at have været udsat for emotionel vold (ven) (ja/nej).

Tabel 5: Udsat for emotionel vold (ven) ved T0 (inden for de seneste 12 måneder; N= 750)

	Dreng		Pige	
	Test (n=192)	Kontrol (n=154)	Test (n=208)	Kontrol (n=196)
<b>Emotionel vold</b>	71,4 % (137)	76,6 % (117)	78,4 % (163)	79,6 % (156)

Der blev ikke fundet en signifikant forskel på forekomsten af at være udsat for emotionel vold (ven) (samlet) imellem testgruppen og kontrolgruppen ved T0 (testgruppe = 6,68, SD= 8,71, kontrol = 6,53, SD = 8,44,  $t(748) = 0,22, p > 0,05$ ).

Tabel 6: Udsat for emotionel vold (ven) ved T2 (inden for de seneste seks måneder; N=660)

	Dreng		Pige	
	Test (n=162)	Kontrol (n=142)	Test (n=185)	Kontrol (n= 171)
<b>Emotionel vold</b>	66,0 % (107)	66,9 % (95)	77,3 % (143)	71,9 % (123)



Ovenstående to tabeller (tabel 5 og 6) gengiver en markant forekomst af at blive udsat for emotionel vold blandt venner. Evalueringsstudiets definition (og operationalisering) af begrebet emotionel vold blandt venner må antages at indfange en almindelig adfærdsform blandt de unge.

### **Analysedel A:**

Effektanalyserne for målet omkring udsat for emotionel vold (ven) er i det følgende udelukkende baseret på elevernes besvarelser ved T2. Der var ingen signifikante forskelle mellem test og kontrolgruppen i forhold til at blive udsat for vold blandt venner på T2 (testgruppe = 6,30, SD= 8,77, kontrol = 5,58, SD = 7,55,  $t(658) = 1,13, p > 0,05$ ).

### **Konklusion**

Resultaterne tyder således sammenfattende på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt på elevernes risiko for at blive udsat for emotionel vold blandt venner inden for testperioden.

## BEGÅET EMOTIONEL VOLD

Indledningsvist angives, hvor mange af eleverne ved henholdsvis T0 og T2, der rapporterede at have begået emotionel vold (ven) (ja/nej).

Tabel 7: Begået emotionel vold (ven) ved T0 (inden for de seneste 12 måneder; N=750)

	Dreng		Pige	
	Test (n=192)	Kontrol (n=154)	Test (n=208)	Kontrol (n=196)
<b>Emotionel vold</b>	59,4 % (114)	62,3 % (96)	63,5 % (132)	65,8 % (129)

Der blev ikke fundet en signifikant forskel på forekomsten af at begå for emotionel vold (ven) (samlet) imellem testgruppen og kontrolgruppen ved Tid 0 (testgruppe = 3,42, SD= 5,36, kontrol = 3,18, SD = 4,48,  $t(748) = 0,63, p > 0,05$ ).

Tabel 8: Begået emotionel vold (ven) ved T2 (inden for de seneste seks måneder; N= 660)

	Dreng		Pige	
	Test (n=162)	Kontrol (n= 142)	Test (n=185)	Kontrol (n= 171)
<b>Emotionel vold</b>	53,7 % (87)	58,5 % (83)	62,7 % (116)	60,8 % (104)

Ovenstående to tabeller (tabel 7 og 8) gengiver en markant forekomst af at begå emotionel vold blandt venner. Evalueringsstudiets definition (og operationalisering) af begrebet emotionel vold blandt venner må igen antages at indfange en almindelig adfærdsform blandt de unge.

### Analysedel A:

Effektanalyserne for målet at begå kærestevold er i det følgende udelukkende baseret på elevernes besvarelser ved T2. Der var ingen signifikante forskelle mellem test og kontrolgruppen i forhold til at begå vold blandt venner på T2 (testgruppe = 3,37, SD= 5,41, kontrol = 3,09, SD = 5,05,  $t(658) = 0,69, p > 0,05$ ).

### Konklusion

Resultaterne tyder således sammenfattende på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt på elevernes risiko for at begå emotionel vold blandt venner inden for testperioden.

## HOLDNINGER TIL VOLD

Holdninger til kærestevold og vold blandt venner vurderes med to skalaer, specifikt udviklet til nærværende evalueringsstudie. Spørgsmålene har til hensigt at afdække i hvor høj grad, at eleven er enig i en række udsagn omkring vold mod en kæreste (for eksempel ”Det er ok, at en person forsøger at presse sin kæreste til sex”) og mod en ven (for eksempel ”Det er ok, at en person slår sin ven”). Der indgår fem items i hver skala, som besvares på en 4 punkt Likert-ligende skala (1= *helt enig*, 4 = *helt uenig*)<sup>2</sup>. En høj score indikerer positive holdninger (mulige scores: 5-20 på begge skalaer). Den interne reliabilitet på de to skalaer var tilfredsstillende (test  $\alpha$ :.76-.77, kontrol  $\alpha$ :.72-.72).

### HOLDNINGER TIL VOLD (KÆRESTE)

#### Analysedel A:

Resultaterne af den hierarkiske multiple regressionsanalyse var som følgende. Det første trin i regressionsanalysen var ikke signifikant ( $F(1,658) = 0,70, p > 0,05$ ). Der var således ikke en signifikant forskel på test og kontrolgruppen i forhold til holdninger til kærestevold. Med andre ord kunne gruppetilhørsforhold (dvs. enten testgruppestatus eller kontrolgruppestatus) ikke forudsige elevernes holdninger til kærestevold på T2. På trin 2 blev holdninger til kærestevold T0 indført og den samlede model blev nu signifikant ( $F^{\text{change}}(1,657) = 141,12$ ). Elevernes holdninger til kærestevold på T0 (beta = 0,421,  $p < .001$ ) forklarede 17,5 % ( $p < .001$ ) af variansen i holdninger til kærestevold T2.

#### Analysedel B:

Resultaterne af repeated measures ANOVA og den relaterede t-tests til at belyse udviklingen over tid for målet holdninger til kærestevold viste følgende. Der blev ikke fundet en signifikant forskel på de tre måletidspunkter inden for testgruppen (T0 = 19,17, SD = 1,37, T1 = 19,28, SD = 1,69, T2 = 19,10, SD = 1,66, ANOVA  $F(2,345) = 1,57, p > 0,05$ ) eller de to måletidspunkter ved kontrolgruppen (T0 = 19,35, SD = 1,25, T2 = 19,20, SD = 1,49,  $t(312) = 1,56, p > 0,05$ ).

#### Konklusion

Resultaterne tyder således sammenfattende på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt i form af en forbedring af holdninger til kærestevold inden for testperioden. Det bør dog understreges, at elevernes holdninger i begge grupper var meget positiv ved første dataindsamling (T0) hvorfor der kun var begrænsede muligheder for forbedringer (loft-effekt) som følge af deltagelse i Kærlig Talt.

## HOLDNINGER TIL VOLD (VEN)

### **Analysedel A:**

Resultaterne af den hierarkiske multiple regressionsanalyse var som følgende. Det første trin i regressionsanalysen var ikke signifikant ( $F(1,658) = 0,01, p > 0,05$ ). Der var således ikke en signifikant forskel på test- og kontrolgruppen i forhold til holdninger til vold blandt venner. Med andre ord kunne gruppetilhørsforhold (dvs. enten testgruppestatus eller kontrolgruppestatus) ikke forudsige elevernes holdninger til vold blandt venner på T2. På trin 2 blev holdninger til vold blandt venner T0 indført og den samlede model blev nu signifikant ( $F^{\text{change}}(1,657) = 354,46$ ). Elevernes holdninger til kærestevold på T0 ( $\beta = 0,592, p < .001$ ) forklarede 34,8 % ( $p < .001$ ) af variansen i holdninger til vold blandt venner T2.

### **Analysedel B:**

Resultaterne af repeated measures ANOVA og den relaterede t-tests til at belyse udviklingen over tid for målet holdninger til vold blandt venner viste følgende. Der blev fundet en signifikant forskel på de tre måletidspunkter inden for testgruppen ( $T0 = 16,91, SD = 2,12, T1 = 17,08, SD = 2,13, T2 = 16,78, SD = 2,53, ANOVA F(2,345) = 3,80, p < 0,05$ ). Bonferroni posthoc test indikerede, at holdningerne til vold blandt venner var blevet signifikant mere negative mellem måletidspunkt T1 og T2, mens der ikke var signifikante forskelle blandt de øvrige tidspunkter. Der var ingen signifikante forskelle mellem de to måletidspunkter ved kontrolgruppen ( $T0 = 16,93, SD = 2,14, T2 = 16,76, SD = 2,21, t(312) = 1,58, p > 0,05$ ).

### **Konklusion**

Resultaterne tyder således sammenfattende på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt i form af en forbedring af holdninger til vold blandt venner inden for testperioden.

## ASSERTIV KOMMUNIKATION

Assertiv kommunikation vurderes med subskalaen "Asserting Influence" på AICQ-R (Buhrmester & Furman, 1988). Subskalaen omhandler assertivkommunikation og består af 7 items, hvor en høj score indikerer større grad af assertiv kommunikation (for eksempel "Hvor god er du til at sige dine ønsker og meninger højt"). Svarerne rates på en 5 punkt Likert-lignede skala (*meget dårlig* = 1, *meget god* = 5, mulige scores 7-35). Skalaen har dokumenteret gode psykometriske egenskaber (Kanning, 2006), og skalaens interne reliabilitet var tilfredsstillende i dette studie (test  $\alpha$ :.80-.83, kontrol  $\alpha$ :.82-.87).

### Analysedel A:

Resultaterne af den hierarkiske multiple regressionsanalyse var som følgende. Det første trin i regressionsanalysen var ikke signifikant ( $F(1,658) = 0,04, p > 0,05$ ). Der var således ikke en signifikant forskel på test og kontrolgruppen i forhold til assertiv kommunikation. Med andre ord kunne gruppetilhørsforhold (dvs. testgruppestatus eller kontrolgruppestatus) ikke forudsige elevernes evne til at kommunikere assertivt på T2. På trin 2 blev elevernes evne til assertiv kommunikation T0 indført og den samlede model blev nu signifikant ( $F^{\text{change}}(1,657) = 690,58$ ). Elevernes evne til assertiv kommunikation på T0 (beta = 0,716,  $p < .001$ ) forklarede 51,1 % ( $p < .001$ ) af variansen i assertiv kommunikation på T2.

### Analysedel B:

Resultaterne af repeated measures ANOVA og den relaterede t-tests til at belyse udviklingen over tid indenfor grupperne på assertiv kommunikation viste følgende. Der blev fundet en signifikant forskel på de tre måletidspunkter inden for testgruppen (T0 = 23,13, SD = 4,52, T1 = 23,15, SD = 4,50, T2 = 23,92, SD = 4,60, ANOVA  $F(2,345) = 12,78, p < 0,001$ ). Bonferroni posthoc test indikerede, at eleverne udelukkende var blevet bedre til assertiv kommunikation mellem på T0 og T2, samt imellem T1 og T2, men den viste ikke en signifikante forskel mellem T0 og T1. Der var ingen signifikant forskel ved kontrolgruppen (T0 = 23,51, SD = 4,77, T2 = 23,85, SD = 4,99,  $t(312) = 1,60, p > 0,05$ ).

### Konklusion

Resultaterne tyder således sammenfattende på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt på elevernes evner til assertiv kommunikation inden for testperioden.

## KOMMUNIKATIONSSTIL

De tre kommunikationsstile i Kærlig Talt (assertiv kommunikation, non-assertiv kommunikation, og aggressiv kommunikation) vurderes med en skala på 15 items designet specifikt til at evaluere effekten af Kærlig Talt. Der spørges til, hvordan eleverne typisk reagerer i en konfliktsituation, hvor de er blevet såret eller uretfærdigt behandlet (eksempel på item vedrørende aggressiv kommunikation: ”Jeg vil nok svine den anden til”); (eksempel på item vedrørende non-assertiv kommunikation: ”Jeg vil skjule, hvordan jeg har det”); (eksempel på item vedrørende assertiv kommunikation: ”Jeg vil forsøge at løse konflikten, uden at såre den anden”). Hver kommunikationsstil vurderes på subskala med fem items, som rates på en 6 punkt Likert-lignede skala (*helt uenig* = 1, *helt enig* = 6). Høj score indikerer høj grad af henholdsvis assertiv, non-assertiv og aggressiv kommunikation (mulige scores = 5-30). Den interne reliabilitet var tilfredsstillende for assertiv og aggressiv kommunikation for både test og kontrol (test  $\alpha$ : assertiv = .74-.80, aggressiv = .81-.84, kontrol  $\alpha$ : assertiv = .74-.75, aggressiv = .79-81), men ikke for non-assertiv kommunikation (test  $\alpha$ : non-assertiv = .57-.61 og kontrol  $\alpha$ : non-assertiv = .54-.56). De gennemsnitlige inter-item korrelationer for non-assertiv kommunikation (.20-.22) var dog inden for den optimale værdi på 20-40 anbefalet af Briggs og Cheek (1986).

### ASSERTIV KOMMUNIKATIONSSTIL

#### Analysedel A:

Resultaterne af den hierarkiske multiple regressionsanalyse var som følgende. Det første trin i regressionsanalysen var ikke signifikant ( $F(1,658) = 0,00, p > 0,05$ ). Der var således ikke en signifikant forskel på test og kontrolgruppen i forhold til assertiv kommunikation. Med andre ord kunne gruppetilhørsforhold (dvs. testgruppestatus eller kontrolgruppestatus) ikke forudsige elevernes evne til at kommunikere assertivt på T2. På trin 2 blev elevernes evne til assertiv kommunikation T0 indført og den samlede model blev nu signifikant ( $F^{\text{change}}(1,657) = 401,52$ ). Elevernes evne til assertiv kommunikation på T0 (beta = 0,616,  $p < .001$ ) forklarede 37,7 % ( $p < .001$ ) af variansen i assertiv kommunikation på T2.

#### Analysedel B:

Resultaterne af repeated measures ANOVA og den relaterede t-tests til at belyse udviklingen over tid indenfor grupperne for assertiv kommunikationsstil viste følgende: Der blev fundet en signifikant forskel på de tre måletidspunkter inden for testgruppen (T0 = 20,05, SD = 4,67, T1 = 20,65, SD = 4,62, T2 = 20,58, SD = 4,92, ANOVA  $F(2,345) = 5,21, p < 0,001$ ). Bonferroni posthoc test indikerede, at eleverne udelukkende var blevet bedre til assertiv kommunikation mellem på T0 og T1, mens der ikke var signifikante forskelle på de andre tidspunkter. Der var ligeledes en signifikant forskel ved kontrolgruppen på de to måletidspunkter, hvor elevernes assertive kommunikationsstil var blevet signifikant bedre over tid (T0 = 20,08, SD = 4,76, T2 = 20,59, SD = 4,50,  $t(312) = 2,22, p < 0,05$ ).

## Konklusion

Resultaterne tyder således sammenfattende på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt i form af en forbedring af elevernes assertive kommunikationsstil inden for testperioden.

## NON-ASSERTIV KOMMUNIKATIONSSTIL

### Analysedel A:

Resultaterne af den hierarkiske multiple regressionsanalyse var som følgende. Det første trin i regressionsanalysen var ikke signifikant ( $F(1,658) = 0,01, p > 0,05$ ). Der var således ikke en signifikant forskel på test og kontrolgruppen i forhold til non-assertiv kommunikationsstil. Med andre ord kunne gruppetilhørsforhold (dvs. testgruppestatus eller kontrolgruppestatus) ikke forudsige elevernes evne til at kommunikere non-assertivt på T2. På trin 2 blev elevernes evne til non-assertiv kommunikation T0 indført og den samlede model blev nu signifikant ( $F^{\text{change}}(1,657) = 198,66$ ). Elevernes evne til non-assertiv kommunikation på T0 (beta = 0,482,  $p < .001$ ) forklarede 23,0 % ( $p < .001$ ) af variansen i evnen til non-assertiv kommunikation på T2.

### Analysedel B:

Resultaterne af repeated measures ANOVA og den relaterede t-tests til at belyse udviklingen over tid inden for grupperne for non-assertiv kommunikationsstil viste følgende. Der var ingen signifikant forskel på de tre måletidspunkter inden for testgruppen i forhold til non-assertiv kommunikation generelt (T0 = 15,69, SD = 4,20, T1 = 15,48, SD = 4,12, T2 = 15,20, SD = 4,38, ANOVA  $F(2,345) = 2,15, p > 0,05$ ). Der var ligeledes ikke en signifikant forskel ved kontrolgruppen på de to måletidspunkter (T0 = 15,49, SD = 4,09, T2 = 15,24, SD = 4,11,  $t(312) = 1,07, p > 0,05$ ).

## Konklusion

Samlet set peger resultaterne på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt i form af en reducere af elevernes non-assertive kommunikationsstil inden for testperioden.

## AGGRESSIV KOMMUNIKATIONSSTIL

### Analysedel A:

Resultaterne af den hierarkiske multiple regressionsanalyse var som følgende. Det første trin i regressionsanalysen var ikke signifikant ( $F(1,658) = 0,64, p > 0,05$ ). Der var således ikke en signifikant forskel på test og kontrolgruppen i forhold til aggressiv kommunikation. Med andre ord kunne gruppetilhørsforhold (dvs. enten testgruppestatus eller kontrolgruppestatus) ikke forudsige elevernes evne til at kommunikere aggressivt på T2. På trin 2 blev elevernes evne til aggressiv kommunikation T0 indført og den samlede model blev nu signifikant ( $F^{\text{change}}(1,657) = 652,85$ ). Elevernes evne til aggressiv kommunikation på T0 (beta = 0,706  $p < .001$ ) forklarede 49,7 % ( $p < .001$ ) af variansen i aggressiv kommunikation på T2.

## **Analysedel B:**

Resultaterne af repeated measures ANOVA og den relaterede t-tests til at belyse udviklingen over tid inden for grupperne på aggressiv kommunikationsstil viste. Der var ingen signifikant forskel på de tre måletidspunkter inden for testgruppen i forhold til aggressiv kommunikation ( $T0 = 13,07$ ,  $SD = 5,03$ ,  $T1 = 13,14$ ,  $SD = 5,00$ ,  $T2 = 13,48$ ,  $SD = 5,37$ , ANOVA  $F(2,345) = 2,12$ ,  $p > 0,05$ ). Der var ligeledes ikke en signifikant forskel ved kontrolgruppen på de to måletidspunkter ( $T0 = 12,99$ ,  $SD = 5,01$ ,  $T2 = 13,16$ ,  $SD = 5,04$ ,  $t(312) = 0,76$ ,  $p > 0,05$ ).

## **Konklusion**

Samlet set peger resultaterne på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt i form af en reducere af elevernes aggressive kommunikationsstil inden for testperioden.



## KONFLIKTHÅNDBLING

Elevernes evne til at håndtere konflikter blev afdækket ved brug af subskalaen "Conflict Resolution" fra AICQ-R (Buhrmester & Furman, 1988). Subskalaen består oprindeligt af syv items, hvoraf fem items blev benyttet til dette evalueringsstudie. Endvidere blev et programspecifikt item tilføjet ("Hvor god er du til at gå væk fra konflikten i stedet for at blive i den?"). De seks items (For eksempel "Hvor god er du til at løse konflikter på en måde, som forbedrer tingene?") rates på en 5 punkt Likert-lignede skala (*meget svært* = 1, *meget nemt* = 5, mulig scores imellem 6-30). En høj score indikerer bedre evne til konflikthåndtering. Den fulde subskala har dokumenteret gode psykometriske egenskaber (Kanning, 2006). Skalaens interne reliabilitet for de seks anvendte items var tilfredsstillende i dette studie (test  $\alpha$ :.66-.71, kontrol  $\alpha$ : .74-.79).

### Analysedel A:

Resultaterne af den hierarkiske multiple regressionsanalyse var som følgende. Det første trin i regressionsanalysen var ikke signifikant ( $F(1,658) = 1,97, p > 0,05$ ). Der var således ikke en signifikant forskel på test og kontrolgruppen i forhold til konflikthåndtering. Med andre ord kunne gruppetilhørsforhold (dvs. testgruppestatus eller kontrolgruppestatus) ikke forudsige elevernes konflikthåndteringssevne på T2. På trin 2 blev evnen til konflikthåndtering T0 indført og den samlede model blev nu signifikant ( $F^{\text{change}}(1,657) = 417,56$ ). Elevernes evne til konflikthåndtering på T0 målet ( $\beta = 0,623, p < .001$ ) forklarede 38,9 % ( $p < .001$ ) af variansen i evnen til konflikthåndtering på T2.

### Analysedel B:

Resultaterne af repeated measures ANOVA og den relaterede t-tests til at belyse udviklingen over tid for målet konflikthåndtering viste følgende: Der var en signifikant forskel på de tre måletidspunkter inden for testgruppen i forhold til konflikthåndtering ( $T0 = 19,25, SD = 3,64, T1 = 19,43, SD = 3,57, T2 = 19,82, SD = 3,85, ANOVA F(2,345) = 4,65, p < 0,05$ ). Bonferroni posthoc test indikerede, at eleverne var blevet signifikant bedre til konflikthåndtering mellem måletidspunkt T0 og T2, men ikke mellem de øvrige tidspunkter. Der var ikke en signifikant forskel ved kontrolgruppen på de to måletidspunkter ( $T0 = 19,37, SD = 3,85, T2 = 19,69, SD = 4,25, t(312) = 1,70, p > 0,05$ ).

### Konklusion

Resultaterne tyder således sammenfattende på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt i form af en forbedring af elevernes evne til konflikthåndtering inden for testperioden.

## AFFEKTREGULERING

Elevernes evne til affektregulering blev vurderet med 2 items fra Difficulty in Emotion Regulation Scale (Gratz & Roemer, 2004). Svarene rates på en 5 punkt Likert-lignede skala (*Næsten aldrig* = 1, *Altid* = 5), hvor høj score indikerer dårlig evne til at affektregulere (mulige scores = 2-10) (eksempelvis: ”Når jeg er oprevet eller frustreret, mister jeg kontrollen over mine handlinger”). Skalaen har dokumenteret gode psykometriske egenskaber (Gratz & Roemer, 2004).

### Analysedel A:

Resultaterne af den hierarkiske multiple regressionsanalyse var som følgende. Det første trin i regressionsanalysen var ikke signifikant ( $F(1,658) = 2,81, p > 0,05$ ). Der var således ikke en signifikant forskel på test og kontrolgruppen i forhold til affektregulering. Med andre ord kunne gruppetilhørsforhold (dvs. enten testgruppestatus eller kontrolgruppestatus) ikke forudsige elevernes evne til at affektregulere på T2. På trin 2 blev elevernes evne til affektregulering T0 indført og den samlede model blev nu signifikant ( $F^{\text{change}}(1,657) = 226,76$ ). Elevernes evne til at affektregulere på T0 (beta = 0,506,  $p < .001$ ) forklarede 25,7 % ( $p < .001$ ) af variansen i affektregulering på T2.

### Analysedel B:

Resultaterne af repeated measures ANOVA og den relaterede t-tests til at belyse udviklingen over tid for affektregulering viste følgende. Der var ingen signifikante forskelle på eleverne i testgruppen over de tre forskellige måletidspunkter (T0 = 3,43, SD = 1,62, T1 = 3,55, SD = 1,49, T2 = 3,48, SD = 1,72, ANOVA  $F(2,345) = 1,71, p > 0,05$ ) eller på eleverne i kontrolgruppen mellem de to forskellige måletidspunkter (T0 = 3,33, SD = 1,46, T2 = 3,27, SD = 1,51,  $t(312) = 0,73, p > 0,05$ ).

### Konklusion

Samlet set peger resultaterne på, at Kærlig Talt ikke har haft den tiltænkte effekt på elevernes evne til affektregulering. Det bør dog understreges, at elevernes evne til affektregulering i begge grupper var meget positiv ved første dataindsamling (T0) hvorfor der kun var begrænsede muligheder for forbedringer (loft-effekt) som følge af deltagelse i Kærlig Talt.

## TILFREDSHED

Det er af central betydning, at et givent undervisningsforløb rammer sin målgruppe. Det vil sige, hvorvidt undervisningsforløbets brugere (her elever og lærere) finder emnet tilgængeligt, vedkommende og interessant, samt om form og indhold matcher et aktuelt behov. Kærlig Talt er i lyset heraf vurderet med henblik på elevers og læreres tilfredshed med undervisningsforløbet.

I følgende afsnit præsenteres resultaterne fra tilfredshedsmålene for hhv. elever og lærere (testgruppen) ved T1 og T2. Spørgsmålene er udviklet i tæt dialog med Mary Fonden og Center for Familieudvikling for at sikre, af de afspejler centrale elementer ved Kærlig Talt.

### ELEVER; T1

Med henblik på at vurdere de forskellige elementer ved undervisningsforløbet umiddelbart efter endt forløb (T1) blev der udarbejdet 11 udsagn, hvortil eleverne skulle angive, hvor enige de var heri. Svarene blev scoret på en 4 punkt Likert-skala (1 = *meget enig*, 4 = *meget uenig*), der efterfølgende blev rekodet til et dikotomiseret svarformat (*enig/uenig*). Desuden var det muligt at angive, hvis eleven ikke havde deltaget i den konkrete aktivitet/forløb (*ikke relevant*).

Nedenfor præsenteres elevernes besvarelser, afrapporteret som procentsatser (antal).

Tabel 9: Elev tilfredshed; T1(N=362)

Udsagn	Enig	Uenig	Ikke relevant
1 Det har været spændende at have Kærlig Talt i klassen.	68 % (237)	28 % (97)	4 % (14)
2 Jeg har lært noget nyt ved at have Kærlig Talt i klassen.	73 % (252)	24 % (82)	4 % (12)
3 Fordi vi har haft Kærlig Talt, tænker jeg mere over, hvordan jeg er over for andre (fx mine forældre eller venner).	60 % (209)	35 % (122)	5 % (16)
4 Jeg synes, at det har været meningsfuldt at arbejde med, hvordan man kan håndtere svære situationer og følelsen af afmagt.	71 % (246)	24 % (84)	4 % (15)
5 BoligBlok Battle gjorde det nemmere at forstå, hvad det hele handlede om.	72 % (247)	22 % (77)	6 % (21)
6 Jeg synes, at det er en god idé, at andre på min alder arbejder med Kærlig Talt i klassen.	79 % (272)	15 % (53)	6 % (20)
7 Fordi vi har haft Kærlig Talt i klassen, har jeg talt om personlige ting med andre, som jeg ellers ikke ville have talt med nogen om.	23 % (80)	70 % (241)	7 % (23)
8 Jeg havde det fint med at tale om personlige ting to og to.	74 % (256)	22 % (76)	4 % (13)
9 Jeg vil fremover bruge nogle af de ting, jeg har lært ved at have Kærlig Talt i klassen.	66 % (227)	29 % (100)	5 % (18)
10 Jeg havde det fint med at tale om personlige ting, når vi havde en øvelse med fælles snak i klassen.	56 % (194)	40 % (137)	4 % (15)
11 Jeg har set talkshowet uden for undervisning fx sammen med mine forældre eller venner.	8 % (28)	81 % (278)	11 % (37)

Elevernes evaluering af Kærlig Talt (umiddelbart efter afslutning af undervisningsforløbet) er overvejende positiv. Syv ud af ti elever synes, at det har været spændende og lærerigt at deltage i Kærlig Talt. Otte procent af alle eleverne angiver, at de har set talkshowet uden for undervisningen. Derudover angiver to tredjedele af eleverne, at de fremadrettet vil benytte det de har lært i Kærlig Talt. Syv ud af ti beskriver desuden, at temaerne omkring svære situationer og følelsen af afmagt har været meningsfulde at arbejde med, ligesom otte ud af ti af eleverne indikerer, at Kærlig Talt er relevant for deres aldersgruppe. Derudover beskriver seks ud af ti at de, på grund af Kærlig Talt, tænker mere over, hvordan de agerer over for andre. Endeligt tegner sig et billede af, at flertallet af eleverne, som udgangspunkt, har det fint med at tale om personlige ting i klassen. Dog angiver trefjerdedele, at Kærlig Talt ikke har givet anledning til, at de i øget grad taler om personlige ting.

## ELEVER; T2

Med henblik på at vurdere de forskellige elementer ved undervisningsforløbet seks måneder efter endt forløb (T2) blev der udarbejdet 6 udsagn, hvortil eleverne skulle angive, hvor enige de var heri. Svarene blev scoret på en 4 punkt Likert-skala (1 = *meget enig*, 4 = *meget uenig*), der efterfølgende blev rekodet til et dikotomiseret svarformat (*enig/uenig*).

Nedenfor præsenteres elevernes besvarelser, afrapporteret som procentsatser (antal).

Tabel 10: Elev tilfredshed; T2 (N=347)

Udsagn	Enig	Uenig
1   Jeg har lært noget nyt ved at have Kærlig Talt i klassen.	63 % (216)	37 % (124)
2   Jeg kan stadigvæk huske mange af de temaer og øvelser, vi arbejdede med i Kærlig Talt.	58 % (197)	42 % (142)
3   Jeg har brugt flere af de ting, jeg lærte i Kærlig Talt.	37 % (126)	63 % (213)
4   Jeg snakker mere om mine tanker og følelser efter at have haft Kærlig Talt.	28 % (95)	72 % (142)
5   Jeg har fortalt mine venner eller forældre om Kærlig Talt.	59 % (200)	41 % (137)
6   Jeg husker Kærligt Talt som et godt og lærerigt undervisningsforløb.	60 % (203)	40 % (136)

Elevernes evaluering af Kærlig Talt (seks måneder efter endt undervisningsforløb) er fortsat overvejende positiv. Lidt over halvdelen af eleverne husker Kærlig Talt som et godt og lærerigt undervisningsforløb, og de beskriver at have fortalt om forløbet til venner eller forældre. En tredjedel af eleverne angiver, at de har brugt flere af de ting, de har lært ved Kærlig Talt, og en fjerdedel af eleverne rapporterer at snakke mere om egne tanker og følelser på baggrund af deltagelse i Kærlig Talt.

## LÆRERE; T1

Med henblik på at vurdere de forskellige elementer ved undervisningsforløbet umiddelbart efter endt forløb (T1) blev der udarbejdet 10 udsagn, hvortil lærerne skulle angive, hvor enige de var heri. Svarene blev scoret på en 4 punkt Likert-skala (1 = *meget enig*, 4 = *meget uenig*), der efterfølgende blev rekodet til et dikotomiseret svarformat (*enig/uenig*).

Nedenfor præsenteres lærernes besvarelser, afrapporteret som procentsatser (antal).

Tabel 11: Lærer tilfredshed; Tid 1 (N=23)

Udsagn	Enig	Uenig
1 Det har som lærer været spændende og lærerigt at arbejde med Kærlig Talt i min klasse.	100 % (23)	-
2 Jeg vil fremover bruge nogle af de ting, jeg som lærer har lært ved at arbejde med Kærlig Talt	100 % (23)	-
3 Jeg vil anbefale andre lærere i udskolingen at bruge Kærlig Talt i undervisningen	96 % (22)	4 % (1)
4 Jeg oplevede, at Kærlig Talt fangede elevernes interesse, fordi undervisningen var skruet sammen på en ny og spændende måde	82 % (18)	18 % (4)
5 Jeg tror, at eleverne har fået meget med sig fra forløbet, som de kan bruge i konkrete situationer efterfølgende	87 % (20)	13 % (3)
6 Jeg havde det fint med at tale med eleverne om personlige ting	96 % (22)	4 % (1)
7 Fordi jeg har brugt Kærlig Talt i undervisningen, har eleverne talt om personlige ting på klassen, som vi nok ellers ikke ville have talt om	77 % (17)	23 % (5)
8 Jeg synes, at det har været meningsfuldt at arbejde med håndtering af svære situationer og afmagt sammen med eleverne	96 % (22)	4 % (1)
9 Jeg synes, at lærerkurset rustede mig til at bruge undervisningsmaterialerne og undervise i Kærlig Talt	100 % (22)	-
10 Jeg synes, at Kærlig Talt var let at gennemføre på klassen	87 % (20)	13 % (3)

Lærernes evaluering af Kærlig Talt (umiddelbart efter afslutning af undervisningsforløbet) er meget positiv. Alle adspurgte lærere rapporterer, at Kærlig Talt har været spændende og lærerigt at arbejde med, samt at de fremadrettet påtænker at benytte en række af elementerne fra forløbet. Langt hovedparten af lærerne synes temaet i Kærlig Talt har været meningsfuldt og anbefalelsesværdigt. Derudover oplever otte ud af ti lærere, at Kærlig Talt fangende elevernes interesse. Flertallet af lærere angiver endvidere, at eleverne har fået noget brugbart ud af forløbet, herunder, at eleverne i øget grad har fået talt om personlige ting på klassen. Endelig synes alle lærerne, at lærerkurset og undervisningsmaterialerne har rustet dem i arbejdet med Kærlig Talt. Flertallet af lærerne (ni ud af ti) beskriver, at Kærlig Talt er let at gennemføre. Afslutningsvist har alle lærere på nær én angivet, at de har haft det godt med at tale med eleverne om personlige ting.

Derudover er lærerne blevet bedt om at komme med konkrete forslag til ændringer i de øvelser, som de vurderer, har været de sværeste for eleverne at arbejde med. 11 lærere er kommet med ændringsforslag, der hovedsageligt omhandler omfanget og strukturen af Kærlig Talt, samt undervisningsmaterialets indholdsmæssige karakter.

Vedrørende omfanget og strukturen pointerede to af lærerne, at undervisningsprogrammet fyldte meget i de uger, hvor det stod på og at motivationen derfor kunne falde over tid. Derudover anbefalede tre af lærerne, at der med fordel kunne gøres plads til uforudsete elementer og gode snakke.

Vedrørende undervisningsmaterialets indholdsmæssige karakter beskrev flere af lærerne, at eleverne var glade for at arbejde med case-materialet, samt at dette element burde udbygges. En lærer skrev:

*”Eleverne er rigtig glade for cases, hvor de skal prøve at tage stilling og sætte sig i personernes sted – det kunne måske være fint at lave flere cases som der debatteres ud fra.”*

Endelig anbefalede to lærere, at der blev inddraget forskellige typer afslapningsøvelser som alternativ til ”Chill-time”. En enkelt lærer beskrev endvidere, at et par af øvelserne fremstod kunstige, og endelig foreslog en enkelt lærer, at forløbet kunne inkludere øvelser (som fx at lave en reklame eller plakat) for at trække de mere abstrakte emner ned på et håndgribeligt plan.

## LÆRERE; T2

Med henblik på en afsluttende evaluering af Kærlig Talt, seks måneder efter endt undervisningsforløb (T2), har lærerne besvaret følgende tre spørgsmål skriftligt: 1) ”Har du arbejdet videre i klassen med temaer eller problematikker fra Kærlig Talt efter undervisningens afslutning? I så fald, uddyb gerne karakter og omfang nedenfor”, 2) ”Har din klasse, efter undervisningens afslutning, arbejdet med andre temaer eller problematikker, der minder om Kærlig Talt? I så fald, uddyb gerne karakter og omfang nedenfor”, og 3) ”Har du inddraget klassens forældre i arbejdet med Kærlig Talt? I så fald, uddyb gerne karakter og omfang nedenfor”. Endelig har lærerne haft mulighed for at komme med yderligere generelle kommentarer til Kærlig Talt.

De tre spørgsmål samt efterfølgende kommentarer afrapporteres samlet i nedenstående.

Omkring halvdelen af lærerne beskriver, at de efter forløbets afslutning har arbejdet videre i klassen med temaer eller problematikker fra Kærlig Talt. Herunder rapporterer tre af lærerne, at de har anvendt Boligblok Battle, mens to lærere angiver at have anvendt hhv. Chill-time, Sprogbrug og Fagudtryk fra Kærlig Talt.

Lidt under halvdelen af lærerne beskriver endvidere, at klassen har arbejdet med andre temaer eller problematikker, der minder om Kærlig Talt, herunder kommunikation, teamwork og følelser.

En lærer skriver:

*"Vi har løbende samtaler om sprog/ adfærd og har i den forbindelse brugt begreber fra materialet"*

Endelig fortæller omkring halvdelen af lærerne, at de har inddraget klassens forældre i arbejdet med Kærlig Talt. For hovedparten har denne inddragelse haft form af orientering omkring forløbet. En enkelt lærer beskriver, at vedkommende har fået positive tilbagemeldinger fra forældrene om, at de har været glade for forløbet.

Afslutningsvist har lærerne haft mulighed for at komme med yderligere kommentarer. Langt hovedparten beskriver, at forløbet har været meget veltilrettelagt. En lærer skriver:

*"Det har været et meget spændende projekt at være en del af, og selve undervisningen har været grundig og godt tilrettelagt."*

Flere lærer foreslår imidlertid, at forløbet med fordel kan udbygges med opfølgende aktiviteter. En lærer skriver:

*"Det er et veltilrettelagt forløb, som er meget relevant for de unge mennesker, men det står ikke alene, tænker at det er meget vigtigt at følge op på det løbende, hvis det på sigt skal kunne gøre en forskel."*

Endelig stiller en enkelt lærer spørgsmålstegn ved, hvorvidt problematikkerne kærester og kærestevold passer til dette klassetrin, medens en anden lærer pointerer, at det er relevant - også for denne aldersgruppe:

*"Jeg synes det er et rigtig godt projekt. At lære at sætte ord på svære følelser kan man ikke starte med for tidligt."*

# OPSUMMERING



Nærværende evalueringsstudie har haft til hensigt at belyse effekten af Kærlig Talt på en række udvalgte parametre samt vurdere elever og læreres tilfredshed med deltagelse i undervisningsforløbet. I nedenstående opsummeres og kommenteres studiets hovedfund.

## EFFEKTSTUDIET

Effektstudiet indikerer, at Kærlig Talt ikke er lykkedes med at forebygge kærestevold (udsat og begået) inden for testperioden, ligesom forløbet ikke har haft den tiltænkte effekt på parametrene emotionel vold blandt venner (udsat og begået), holdninger til vold (kæreste og ven), kommunikation, konflikthåndtering og affektregulering. Der ses dog en positiv effekt på parametrene assertiv kommunikation og konflikthåndtering, hvor eleverne i testgruppen bliver signifikant bedre henover perioden. Denne effekt forsvinder imidlertid, når der kontrolleres for gruppetilhørsforhold (test- eller kontrolgruppe). Endvidere angiver subgruppeanalyserne, at effekten af Kærlig Talt ikke varierede på tværs af køn.

Evalueringsstudiet peger derudover på en høj forekomst af emotionel vold i både kæreste- og vennerelationer. Resultaterne herfra tyder på, at evalueringsstudiets definition (og operationalisering) af begrebet emotionel vold indfanger en normalt forekommende adfærdsform i denne aldersgruppe. Forekomsten af fysisk- og seksuel kærestevold (udsat og begået) er betragtelig, om end væsentlig lavere en forekomsten af emotionel vold, og afspejler i sin forekomst i overvejende grad den eksisterende litteratur på området.

I tolkningen af ovenstående resultater er studiets metodiske og temamæssige udfordringer vigtige at holde sig for øje. Indledningsvist er studiets primære effektmål (kærestevold) udelukkende baseret på den tredjedel af eleverne, som har en kæreste eller et kærestelignende forhold seks måneder forud for T2. Denne præmis udfordrer effektstudiets hovedfund, idet Kærlig Talt sigter mod at forhindre en adfærd, der for nogles vedkommende først bliver relevant på et senere tidspunkt i livet.

Det bør endvidere påpeges, at elevernes besvarelse af målene, der belyser kærestevold og emotionel vold blandt venner, bør tolkes med forsigtighed, idet det er usikkert, om eleverne reelt afrapporterer på baggrund af den fastlagte tidsperiode (hhv. 12. mdr. ved T0 og 6 mdr. ved T2).

Yderligere vil en større viden om og nuancering af voldsbegrebet erfaringsmæssigt føre til en øget rapportering af forekomst i testgruppen, hvilket gør sig gældende for både kærestevold, vold blandt venner samt øvrige relaterede parametre.

Derudover kan det tænkes, at en del af eleverne ikke har været i konfliktsituationer (under testperioden) som potentielt vil udløse de forventelige primære og sekundære effekter af Kærlig Talt. Således vil eventuelle programbaserede forandringer i viden, holdninger og adfærd muligvis først komme i spil efter projektets afslutning.

Endelig bør det understreges, at eleverne som udgangspunkt (T0) scorer meget positivt på flere af de sekundære effektmål (loft-effekt), herunder holdninger til vold (ven) og affektregulering, hvorfor muligheder for forbedringer på disse parametre er begrænset.

## TILFREDSHEDSSTUDIET

Samlet set er elevernes evaluering af Kærlig Talt overvejende positiv. Umiddelbart efter undervisningsforløbets afslutning vurderer syv ud af ti elever, at det har været spændende og lærerigt at deltage i Kærlig Talt, og at temaerne har været meningsfulde at arbejde med. Samme tendens genfindes seks måneder senere, hvor seks ud af ti elever fortsat husker Kærlig Talt som et godt og lærerigt undervisningsforløb. Blandt adspurgte lærere angiver alle, at arbejdet med Kærlig Talt har været spændende og lærerigt. Omkring halvdelen af lærerne beskriver endvidere, at de efter forløbet har arbejdet videre med temaer eller problemstillinger fra Kærlig Talt. Ydermere angiver hovedparten af lærerne, at temaet i Kærlig Talt er meningsfuldt og anbefalelsesværdigt. Endelig beskriver alle lærerne, at lærerkurset og undervisningsmaterialerne har rustet dem til arbejdet med Kærlig Talt.

Evalueringen belyser dog også svagheder ved undervisningsmaterialet. Herunder angiver hovedparten af eleverne, at Kærlig Talt ikke har givet øget anledning til at tale om personlige ting med andre, hvilket står i kontrast til lærernes vurdering. Yderligere angiver under halvdelen af eleverne at have benyttet de ting, som de lærte ved Kærlig Talt. Derudover tilkendegiver nogle af lærerne, at undervisningsforløbet fylder meget i de uger det står på, samt at der med fordel kan gøres plads i programmet til uforudsete elementer og snakke. Endelig pointerer en enkelt lærer, at undervisningsforløbet bør udbygges med opfølgende aktiviteter for at sikre, at det har den tiltænkte effekt på eleverne.

## SAMLET SET

Afslutningsvist bør det fremhæves, at Kærlig Talt er et nyudviklet undervisningsforløb til primær forebyggelse af kærestevold blandt unge i Danmark. Der er tale om et seriøst og omfangsrigt materiale, som tilsigter at eleverne trænes i forskellige færdigheder med henblik på at udvikle sunde kæresteforhold, for på sigt at reducere forekomsten af kærestevold.

Til trods for en manglende effekt af forebyggelsesprogrammet inden for testperioden indikerer både elever og lærere, at de overordnet set har fundet Kærlig Talt både spændende og lærerigt. Samtidig peger nærværende evalueringssstudie på en betragtelig forekomst af vold blandt eleverne i 8. klasse, hvilket i sig selv berettiger arbejdet med denne centrale problemstilling. Således bør det præsenterede evalueringssstudie betragtes som et ambitiøst første skridt i retning af effektive indsatser til forebyggelse af vold i ungdomsrelationer.

# REFERENCER

- Briggs, S. R. & Cheek, J.M. (1986). The role of factor analysis in the development and evaluation of personality scales. *Journal of Personality*, *54*, 106-148.
- Buhrmester, D., & Furman, W. (1988). Five Domains of Interpersonal Competence in Peer Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, *55*, 991-1008
- Bunting, B. P., Adamson, G., & Mulhall, P. K. (2002). A Monte Carlo Examination of an MTMM Model With Planned Incomplete Data Structures. *Structural Equation Modeling*, *9*, 369-389.
- Capaldi, D. M., & Langhinrichsen-Rohling, J. (2012). Informing intimate partner violence prevention efforts: Dyadic, developmental, and contextual considerations. *Prevention Science*, *13*, 323-328.
- Centers for disease control and prevention; CDC, (2016). CDC website. <http://www.cdc.gov/>
- Connolly, J. A., & McIsaac, C. (2009). Romantic relationships in adolescence. I R. Lerner & L. Steinberg (Eds.), *Handbook of adolescent psychology* (3rd ed., pp. 101–151). Hoboken, NJ: Wiley.
- Dardis, C. M., Dixon, K. J., Edwards, K. M., & Turchik, J. A. (2014). An examination of the factors related to young dating violence perpetration among young men and women and associated theoretical explanations: A review of the literature. *Trauma, Violence and Abuse*, 1-17.
- De La Rue, L., Polanin, J. R., Espelage, D. L., & Pigott, T. D. (2016). A meta-analysis of school-based interventions aimed to prevent or reduce violence in teen dating relationships. *Review of Educational Research*, 1-28.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton
- Fellmeth, G. L. T, Heffernan, C., Nurse, J., Habibula, S. & Sethi D. (2013) *Educational and Skills-Based Interventions for Preventing Relationship and Dating Violence in Adolescents and Young Adults: A Systematic Review*. Campbell Systematic Reviews 2013:14
- Frydenberg, E. (1997). *Adolescent coping: Theoretical and research perspectives*. London and New York, Routledge.
- Garthe, R. S., Sullivan, T. N., & McDaniel, M. A. (2016). A meta-analytic review of peer risk factors and adolescent dating violence. *Psychology of Violence*. Advance online publication.
- Gratz, K., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, *26*, 41-54.
- Hambleton, R. (1994). Guidelines for adapting educational and psychological tests: A progress report. *European Journal of Psychological Assessment*, *10*, 229-244.
- Kanning, U. P. (2006). Development and Validation of a German-Language Version of the interpersonal Competence Questionnaire (ICQ). *European Journal of Psychological Assessment*, *22*, 43–51

Larson, R. W., Clore, G. L., & Wood, G. A. (1999). The emotions of romantic relationships. Do they wreak havoc on adolescents? I W. Furman, B. B. Brown, & C. Feiring (Eds.), *The development of romantic relationships in adolescence* (pp. 19–49). New York, NY: Cambridge University Press.

Leen, E., Sorbring, E., Mawer, M., Holdsworth, E., Helsing, B. & Bowen, E. (2013). Prevalence, dynamic risk factors and the efficacy of primary interventions for adolescent dating violence: An international review. *Aggression and Violent Behavior, 18*, 159-174.

Little, R. J. A. (1988). A test of missing completely at random for multivariate data with missing values. *Journal of the American Statistical Association, 83*, 1198-1202.

Regeringen (2014). *Indsats mod vold i familien og i nære relationer. National Handlingsplan.* København, Danmark.

Simonsen, E. & Elklit, A. (2008). Experiences in translating and validating the MCMI I Denmark. In: T. Millon & C. Bloom C (eds.). *The Millon Inventories*, 2nd edition (pp. 387-404). New York: The Guilford Press.

Statens institut for folkesundhed (2012). *Kærestevold i Danmark. En undersøgelse af omfang, karakter og konsekvenser af volden blandt unge og udviklingen 2007 – 2011.* København, Danmark.

Wincentak, K., Connolly, J., & Card, N. (2016). Teen dating violence: A meta-analytic review of prevalence rates. *Psychology of Violence, 1-18*.

Wolfe, D.A., Scott, K., Reitzel-Jaffe, D., Wekerle, C., Grasley, C., & Straatman, A. (2001). Development and validation of the conflict in adolescent dating relationship inventory. *Psychological Assessment, 13*, 277-293.